

**Rad Savetodavne službe za proizvodnju kvalitetnog mleka
u Ljubljanskoj mlekari***
**(Practice Review Work of Advising Office for Quality Milk Production
in Dairy Ljubljana)**

Dr. Leo ŠUŠTARŠIČ, dipl. vet., Mercator-Ljubljanske mlekarne, Sektor za razvoj, Ljubljana

Prikaz iz industrijske prakse — Survey from Industrial Practice UDK: 637.112
Prispjelo: 21. 11. 1986.

Dobro su poznati problemi kvalitete mleka, mastitisa, kontrole i sanacije stanja u proizvodnji mleka. Mnoga savetovanja i skupovi na tu temu u 1986. godini to su potvrdili. Dati su mnogi predlozi, štampani razni pravilnici, čak je ponegde počelo i diferencirano plaćanje boljeg mleka. Međutim, činjenica je da u Jugoslaviji nema dovoljno mleka, da se otkupljuje sve što dolazi na mlekarsku rampu, da savetodavan rad u proizvodnji kvalitetnog mleka nije bio uspešan i da je kontrola neefikasna. A zna se ko ima što da uradi.

U poslednje vreme oseća se jak uticaj susednih zemalja sa velikom i kvalitetnom proizvodnjom mleka, naročito onih sa severa i zapada. Nude programe i formule, koje bi se mogle upotrebiti kod nas. Budući da je Slovenija najbliža, a ima vanredne uslove za govedarstvo, morat će prije ili kasnije primiti izazov, modificirati ga za svoje uslove i program realizirati. Taj trend je posve normalan i u drugim delovima sveta i u drugim privrednim granama.

Poznato je da u Sloveniji ima i previše propisa o mleku, ljudi koji su plaćeni za kontrolu mleka i proizvoda u prometu, rezultata i analiza koji se iznose na seminarima i na sudovima. Za organizatore proizvodnje i otkupa mleka stvari su tim završene pa kažu: »Mleko je pod kontrolom, potrošač je zaštićen«. Međutim činjenica je da je, na primer, u sirovom mleku broj kontaminenata daleko veći od dozvoljenog, prisutnost koli bakterija nedozvoljeno visoka, suva materija u mleku niska, da sa povećanjem broja mašina za mužu raste i broj upala vimena i drugo.

Različite mlekare, koje jesu ili bi morale biti nosioci napretka i kvaliteta u mlekarstvu, proizvodnju i promet mleka organizirane su prilično različito. Organizacija u mnogo slučajeva zavisi od rukovodstva mlekare i ambicija. Činjenica je da bez suradnje sa zadrugama, koja bi se temeljila na višem stručnom nivou, mlekara ostaje sama. U slučaju Ljubljanske mlekare koja ima 20.000 kooperanata, objedinjenih u 52 zadruge ili agrokombinate, davanje saveta i pomoći moguće je jedino preko posebne službe za podizanje kvaliteta mleka. Zanimljivo je da najviše uspeha u proizvodnji i kvalitetu mleka ima mlekara u Murskoj Soboti, koja je do sada radila poslove savetodavstva i kontrole u vlastitoj režiji, bez sudelovanja zadruga.

* Referat iznesen na savetovanju: Mere za postizanje većih količina kvalitetnog mleka, Mariborski sejem, Mleko 86, Maribor.

Ljubljanska mlekarica je, međutim radila na svoj način:

1. Reproizjednica za mljekarstvo je 1985. godine zaključila da mljekarica preuzme poslove reduktaznog testa i bakteriološke analize. U tom slučaju nije bio u pitanju novac, već činjenica, da sam nalaz o nekvalitetnom mleku nije od koristi. Opšti interes očuvan je preko veterinarske inspekcije. Razumljivo je, da poneka veterinarska radna organizacija, osim konstatovanja da je mleko zagađeno, pokušava popraviti stanje.

2. Savjetodavna služba zadruga nije učinila mnogo na području kvaliteta mleka jer su mljekare zapravo bez razlika primile i plaćale sve što je pod nazivom »mleko« stiglo na rampu, a i mleka je bilo premalo. Sa diferenciranom cenom nastupio je novi način savetodavnog rada za proizvodnju velikih količina kvalitetnog mleka jer se pojavio ozbiljan motiv za takav rad. Po pravilniku se 10% od cene oduzima ili dodaje, a to znači i 20% razlike.

3. Budući da je proizvođač takav otkup mleka dočekao skoro nespreman, sektor za razvoj u Ljubljanskoj mljekari pripremio je štampani materijal za edukaciju proizvođača, a posebno muža. U pripremljenom materijalu nalaze se savetodavni listovi, uputa, kalendar telenja, listovi poseta stručnjaka, mastitis kartice, a ima mesta i za potvrde o osemenjivanju plotkinja, kalendar za selo i drugo.

Do danas je kompletirano sledeće:

Anatomija i fiziologija mleka — kako nastaje mleko; bakterije u mleku, reduktaza, somatske ćelije, kalifornija test; izvori infekcije mleka za vreme muže; izvori infekcije pri hlađenju mleka; program higijenske muže; Fasciloza; gastroenteralni nametnici kod pašnog goveda; higijenska muža — kvalitetno mleko (priredila tvornica »Zlatorog«); mastitisi — upale vimena; reprodukcija krava; sprečavanje rasta rogova kod teladi; njega i korekcija papaka.

U štampi su podaci o mineralima i vitaminima u ishrani (priredila tvornica »Lek«), preventiva za muzare u visokoj proizvodnji i desinsekcija. Sledi materijal koji obrađuje tematiku o ishrani krava muzara: seno, silaža, paša, zatim radijacija mleka (povezano s nesrećom u Černobilu), dezinfekcija mljekovodnog sistema, hladionika, nedeljno čišćenje muznih strojeva i drugo.

Uz dijapozitive i filmove, citirani materijal predstavlja veliku pomoć predavačima na skupovima i predavanjima za proizvođače.

4. Za veće proizvođače mleka bila su u vlastitoj radionici konstruisana i izrađena posebna stajska kolica sa kompletom za higijensku mužu i setom za brzu dijagnostiku upale vimena. Za veterinarsku upotrebu kolica su nešto modifikirana. Do sada je prodano 300 primeraka.

5. Nudi se i tehnička pomoć vlasnicima mašina za mužnju (ima 17 različitih tipova mašina). Velika muzilišta servisira Institut za mljekarstvo Biotehničkog fakulteta u Ljubljani, manja pak popravljaju serviseri Ljubljanske mljekare. Sa delovima za mašine za mužu nema poteškoća.

6. Tvornica »Krka«, Novo Mesto izradila je posebnu zaštitnu kremu za desinsekciju i zaštitu ruku mužača »Armiton«, koja se posle pranja ruku utrlja na dlanove, a preko ruku može da se prenosi i na papile. Tako su sise elastičnije i desinficirane, a i stajnjak se, zbog silikona, ne hvata na sise. Također je izrađena još jedna vrsta zaštitne masti za ruke mužača.

Pokušava se u suradnji sa papirnom industrijom, pripremiti kvalitetan »Mastol« papir koji u obliku obrusa služi za čišćenje vimena prije muže. Izrađen je i lončić za predmužu, sa crnom podlogom i sa uputama za rad.

7. Aktivnosti razvoja, savetodavstvo, prodaja sredstava za dezinfekciju pri muži (Zlatol, Blinal, Klor desinficin, Hod desinficin, Arkana komplet), i ostaloga, zatim servisiranje muznih strojeva, remonta, uređaja za hlađenje i napokon formiranje DDD (desinfekcija, desinsekcija, deratizacija) bit će uskoro koncentrirane u »Službi za postizanje kvalitetnog mleka«.

8. U zimskom periodu godine organizirana su, preko zadruga različita predavanja o proizvodnji kvalitetnog mleka. Nivo je prilagođen za proizvođače mleka uz više vizuelnih pomagala, a za savetodavce u zadrugama se pripremaju savetovanja gde će sudelovati i vrhunski stručnjaci iz inostranstva i proizvođači mlekarske opreme.

9. Laboratorijska delatnost je na rutinskom nivou. Želi se razviti laboratorijska tehnika, što će biti ubrzano izgradnjom nove poslovne zgrade i kadrovskim dopunjavanjem.

10. Na vlastitim farmama krava muzara formirana je nova veterinarska ambulanta čiji je kadrovski sastav dopunjen. Rezultati su vanredni. Kvalitet mleka dostiže »švajcarske norme«. Za vreme incidenta »Černobil« Ljubljana je za decu dobivala nekontaminirano mleko.

Samoupravna interesna zajednica za opskrbu grada Ljubljane sponzor je za aktivnosti edukacije kooperanata, delimično servisiranje mašina za mužu na velikim imanjima i nabavku stajskih kolica. Kooperanti participiraju sa simboličnih 20% cene za savetodavne listove i stajska kolica.

Iz navedenog bi se mogao dobiti netačan zaključak da je mleko sada mnogo kvalitetnije. Aktivnost se odvijala u stajama, ali problemi su kamioni, cisterne, sabirna mesta, pa i u samim mlekarama. Konstatirano je da od staje do mlekarske rampe raste broj kontaminata i pada suva materija u mleku. Sumnja se na patvorenje, dodatak tehnološke i namerno dodane vode. No, to je posao za inspekcijske organe.

Naši severni susedi, Austrijanci pripremali su svog seljaka, jednu deceniju, te su nakon toga doneli propise o proizvodnji i plaćanju mleka. Mi smo išli obrnutim redosledom. Izgleda da je 28 zakonskih propisa (pa i više) samo sebi svrha. To znaju i osećaju i proizvođači mleka.

Jedini motiv koji priznaje seljak-kooperant je cena njegovog proizvoda: za dobro mleko dobra cena. Pravilnik o plaćanju je na probi.

Našom aktivnošću hteli smo pomoći kod rešavanja problema.